

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціоекологія

2021-2022 н.р.

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна екологічного профілю, що дозволяє формувати уявлення про взаємозв'язок усіх компонентів у природничій, соціальній і технологічній сферах, про стратегію і тактику збереження природних систем, стабільного розвитку життя на Землі, покликана уміти аналізувати соціальні, економічні та екологічні аспекти унаслідок реалізації природоохоронних заходів і проєктів, пояснювати основні засади, індикатори та цілі сталого розвитку.

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Загальний обсяг дисципліни	3/90 (в кредитах ЄКТС)
Статус дисципліни	обов'язкова
Інститут (факультет)	біолого-природничий факультет
Кафедра	Екології та географії
Курс	3
Семестр	5
Вид підсумкового контролю	екзамен
Мова навчання	українська
Види занять	лекції, практичні
Методи навчання	словесні, наочні, практичні, репродуктивні, пояснювально-ілюстративні
Форма навчання	очна, дистанційна
Лінк на дисципліну	

Розподіл годин за видами робіт

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни Кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	III	5	90/3	48	32	-	16	-	42	-	+	

2. Викладачі

Прізвище, ім'я, по батькові Посада: E – mail: Тел.:	Скробач Тарас Богданович доцент кафедри екології та географії, кандидат с.-г. наук, tskrobach@ukr.net tskrobach@gmail.com тел. 0502296506
3. Характеристика навчальної дисципліни	
Мета навчання	Метою дисципліни є формування знань про соціоекологію, засвоєння основних закономірностей взаємодії людини, суспільства і природи, особливостей впливу антропогенних чинників на природне середовище та його зворотну дію, формування здатності оцінювати сучасний екологічний стан та вміння прийняття управлінських рішень щодо охорони та захисту навколишнього природного середовища, раціонального природокористування.
Компетентності	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук; Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.
Результати навчання	Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення. Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поведіння з виробничими та муніципальними відходами. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Пререквізити дисципліни	Дисципліна вивчається після засвоєння студентами курсів вступ до фаху, загальної екології, загальне землезнавство, філософія, психологія.
Постреквізити дисципліни	Дисципліна закладає основи для вивчення студентами наступних дисциплін: екологічна освіта і культура, організація управління в екологічній діяльності, екосистемології, а також забезпечує підготовку до написання кваліфікаційної роботи.

4. Програма дисципліни

1. Зародження та розвиток соціоекології. Визначення соціоекології. Передумови утворення та розвиток соціоекології. Поняття про екологізацію та екологічну парадигму. Основні проблеми, завдання та функції соціоекології.

2. Соціоприродне середовище – об’єкт соціоекології. Структура природного довкілля. Закономірності природного довкілля. Основні його компоненти. Характеристика основних оболонок природного довкілля – атмосфери, літосфери, гідросфери. Середовища життя та основні його типи. Довкілля людини. Етнос і середовище. Техногенеза – новий тип середовища. Природні ресурси.

3. Основи геосоціосистемології. Поняття та визначення геосоціоекосистеми. Структурно-функціональні риси геосоціосистем. Соціосфера – глобально соціальна система. Природне середовище як компонент геосоціосистеми. Підходи вирішення геосоціосистемологічних проблем.

4. Екологічна освіта та виховання. Духовно-етичні засади виживання людства. Роль екологічної освіти. Екологічна освіта та виховання у закладах освіти. Екологічне виховання в сім’ї. Екологічна освіта для сталого розвитку. Екологічне просвітництво у діяльності громадських організацій та волонтерських рухів.

5. Контроль і управління якістю природного довкілля. Державне управління охороною довкілля. Інструменти та засоби державного екологічного управління і контролю. Громадський контроль в екології. Громадські організації та екологічні рухи. Міжнародний контроль якості довкілля. Роль засобів масової інформації у здійсненні екологічного контролю. Екологічні інформаційні ресурси. Проблема об’єктивності екологічної інформації.

6. Правові аспекти охорони довкілля. Розвиток екологічного права. Предмет, метод та принципи екологічного права. Джерела екологічного права. Право природокористування. Структура екологічного права. Система екологічного законодавства України. Обов’язки

громадян України. Міжнародне екологічне право. Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства.

7. Стратегія сталого розвитку. Передумови та етапи розвитку концепції сталого розвитку. Сталий розвиток у світлі міжнародних конференцій ООН. “Порядок денний на XXI століття” та основні принципи Декларації Ріо. Результати утвердження та проблеми реалізації засад сталого розвитку. Стратегія сталого розвитку 2030. Проблеми впровадження засад сталого розвитку в Україні.

8. Природоохоронні технології. Безвідходні технології як основний важіль охорони довкілля та економії ресурсів. Ресурсозаощадження – напрям інтенсифікації виробництва.

Природоохоронні технології у промисловості, енергетиці, транспорті, сільському господарстві, комунально-побутовій сфері.

Вторинне ресурсокористування.

4.2. Тематика практичних робіт

1. Вивчення соціальних функцій екології
2. Вивчення концепцій про ноосферу та «Екологічної конституції Землі»
3. Вивчення соціоекологічних проблем глобальних небезпек
4. Соціоекологічні проблеми нафтопереробної галузі промисловості
5. Поводження з твердими побутовими відходами
6. Вивчення системи природоохоронного законодавства України
7. Вивчення стратегії національної екологічної політики
8. Вивчення індикаторів та цілей сталого розвитку

4.3. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента з дисципліни включає: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до практичних занять.

1. Розкрийте основні функції соціоекології.
2. Охарактеризуйте природні ресурси.
3. Дайте характеристику поняття природне середовище
4. Опишіть суть екологічного виховання в сім'ї.
5. Охарактеризуйте існуючі екологічні інформаційні ресурси.
6. Вкажіть види відповідальності за порушення природоохоронного законодавства.
7. Розкрийте основні принципи Декларації Ріо.
8. Дайте визначення терміну вторинне ресурсокористування.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

м. Дрогобич, вул. Т. Шевченка, 23, кабінет 3, навчальний корпус №11 біолого-природничого факультету (Дистанційне навчання).

Технічне та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання, навчальні посібники.

6. Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений з викладачем.

7. Система оцінювання

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється відповідями на практичних заняттях, підсумковою контрольною роботою та співбесідою з лектором.

Кількість балів, що виставляється за практичне заняття, враховує: усне опитування теоретичного матеріалу та аналіз студентами проблемних питань.

Розподіл 100 балів між видами робіт

<i>Види запланованих робіт</i>	<i>Семестр V</i>	<i>Екзамен</i>
Відповіді на практичних заняттях	40	
Підсумкова контрольна робота	40	
Співбесіда з лектором	20	
Всього балів	100	100
Ваговий коефіцієнт	0,6	0,4

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих за відповіді на *практичних заняттях* (40 балів, 8 тем практичних занять, по 5 балів за кожен), виконання *підсумкової контрольної роботи* (40 балів), *співбесіди з лектором* (20).

Підсумкова контрольна робота (40 балів) передбачає виконання описових та тестових завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку підсумкової контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань.

Співбесіда з лектором (20 балів) проводиться в кінці семестру за наперед оголошеним розкладом.

Отже, підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами поточного контролю і підсумкового контрольного заходу (екзамену) та розраховується за формулою:

$$S_{\text{сум}} = 0,6 \cdot S_{\text{пот}} + 0,4 \cdot S_{\text{екс}}$$

$S_{\text{пот}}$ – кількість балів за поточний контроль у семестрі,

$S_{\text{екс}}$ – кількість балів за підсумковий контроль (екзамен).

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Питання до екзамену

1. Передумови виникнення соціальної екології
2. Історія взаємодії людини і природи
3. Особливості формування соціоекосистеми
4. Стадії взаємодії суспільства та природи
5. Специфіка взаємодії суспільства і природи
6. Структура соціальної екології
7. Сучасна ситуація взаємодії суспільства і природи
8. Сучасна соціоекологічна ситуація в Україні
9. Етапи формування соціальної екології
10. Структура соціоекосистеми
11. НТР – шлях до розв'язання екологічних проблем
12. Міжнародний екологічний рух
13. Найбільш шкідливі забруднювачі атмосфери і методи її очищення
14. НТР і сучасний розвиток соціально-екологічних відносин
15. Вплив людини на води Світового океану

16. Вплив космічних процесів на стан атмосфери.
17. Футурологія – наука прогнозування майбутнього
18. Роль екологічної культури у формуванні соціоприродних відносин
19. Взаємодія суспільства і природи в античні часи.
20. Найважливіші забруднювачі гідросфери
21. Структура і проблеми екологічної свідомості
22. Формування глобальної соціоекосистеми
23. Урбанізація та її наслідки
24. Взаємодія суспільства і природи в середньовіччі
25. Взаємозв'язок соціоеклогії з іншими науками
26. Морально-етичні та духовні аспекти здоров'я людини
27. Поняття соціоекологічної культури
28. Взаємодія суспільства і природи в епоху розвинутого капіталізму
29. Екологічна свідомість, як шлях вирішення соціоекологічних проблем
30. Вплив промислових аварій і катастроф на екологічну ситуацію в світі
31. Соціально-економічні аспекти екології
32. Людина як біологічне і соціальне явище
33. Ранні стадії взаємодії суспільства та природи
34. Міжнародний екологічний рух
35. Теоретичний і прикладний напрями в соціоекології
36. Мета та специфіка екологічної освіти
37. Принципи використання водних ресурсів
38. Види соціоекологічного моделювання
39. Оптимізація взаємодії людини і педосфери
40. Роль прогнозування у розвитку відносин суспільства і природи
41. Правила і принципи соціоекологічної етики
42. Проблеми гармонізації відносин людини з природою
43. Футурологічна концепція споглядання майбутнього: а) екопесимізм; б) технооптимізм
44. Економічні важелі природокористування
45. Філософський зміст соціоекологічної етики
46. Поняття модель і моделювання
47. НТР і сучасний розвиток соціально-екологічних відносин
48. Екологічне просвітництво, його основні принципи
49. Функції соціоекологічного права
50. Суть раціонального природокористування
51. Міжнародні принципи взаємодії природи і людського суспільства
52. Новітні дослідження води та їх значення для людини
53. Причини, що зумовили виникнення соціоекології
54. Екологічне виховання, його специфіка й основні принципи
55. Роль праці у формуванні соціоекосистеми
56. Соціоекологічна етика: проблеми та перспективи
57. Мета, завдання і принципи соціоекологічного моделювання
58. Роль міжнародних організацій у вирушенні екологічної кризи

9. Політика дисципліни

Політика щодо перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчими балами (80% від можливої максимальної кількості балів за вид

роботи). Перескладання усіх видів навчальної роботи (захист практичних робіт відбувається за наявності поважних причин, у терміни, визначені кафедрою та узгоджені з викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності: мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час виконання практичних робіт (завдань) на заняттях.

Політика щодо відвідування. Відвідування практичних занять є обов'язковим компонентом навчання за відсутності об'єктивних причин. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, навчання за подвійним дипломом, індивідуальним планом) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником факультету. Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним планом, проходять усі види запланованих робіт у терміни, визначені їх індивідуальним планом та узгоджені з викладачем.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

основна:

1. Білявський Г.О. Основи екології: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Г.О. Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. – К.: Либідь, 2004. – 408 с.
2. Голубець М.А. Від біосфери до соціосфери / М.А. Голубець. – Львів: Поллі, 1997. – 251 с.
3. Голубець М.А. Геосоціосистемологія / М.А. Голубець. – Львів, 2013. – 264 с.
4. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. / В.С. Джигирей. – К.: Т-во “Знання”, 2000. – 203 с.
5. Злобін Ю.А. Загальна екологія: Навчальний посібник / Ю.А. Злобін, Н.В. Кочубей. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 416 с.
6. Кучерявий В.П. Екологія / В.П. Кучерявий. – Львів: Світ, 2000. – 499 с.
7. Назарчук М.М. Основи екології та соціоекології / М.М. Назарчук. – Львів: Афіша, 1999. – 256 с.
8. Шевера М. Екологія міського природного середовища / М. Шевера, В. Протопопова, Л. Губарь. – К.: Академперіодика, 2003. – 385 с.

Додаткова:

9. Запольський А.К. Основи екології: Підручник/ А.К. Запольський, А.І. Салюх. – К.: Вища школа, 2001. – 358 с.
 10. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика: Навч. посібник для студентів вузів / В.С. Крисаченко. – К.: Заповіт, 1996. – 350 с.
 11. Малишко М.І. Основи екологічного права України: Навч. посіб. / М.І. Малишко. – К.: МАУП, 1999. – 150 с.
 12. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: Навч. Посібник / Л.Г. Мельник. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006. – 383 с.
 13. Шевчук В.Я. Екологічне управління / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський. – К.: Либідь, 2004. – 300 с.
- 1.

Викладач _____
Підпис

Т.Б.Скробач
Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії
Протокол № 8 від 2 вересня 2021 року

Завідувач кафедри _____
Підпис

І.В.Бриндзя
Ініціали та прізвище

